

Για μια άγρια αρχιτεκτονική

Εισαγωγή στο κείμενο των Ezio Gribaudo και Alberico Sala "Jorn, Le jardin d' Albisola"

μετάφραση από Aris

Είναι γνωστό ότι αρχικά οι Καταστασιακοί το ελάχιστο που ήθελαν να κάνουν ήταν να χτίσουν πόλεις, ένα κατάλληλο περιβάλλον για την απεριόριστη επέκταση των νέων παθών. Αλλά φυσικά αυτό δεν ήταν εύκολο και έτσι βρεθήκαμε να είμαστε αναγκασμένοι να κάνουμε πολλά περισσότερα. Και κατά τη διάρκεια ολόκληρης της πορείας των γεγονότων, έπρεπε να εγκαταλειφθούν οι διάφορες επί μέρους σκέψεις για να γίνουν πράγματα και ένα αρκετός αριθμός από τις άριστες ικανότητές μας τελικά δεν αξιοποιήθηκε, όπως ακριβώς συμβαίνει – αλλά σε πιο απόλυτο και δύστυχο βαθμό – σε εκατοντάδες εκατομμύρια σύγχρονων ανθρώπων.

Σε έναν λόφο, στον οποίο κοιτάς από ψηλά όλες τις ακτές της Турρηνικής θάλασσας, ο Asger Jorn έχει τροποποιήσει ελαφρώς λίγα παλιά σπίτια και χτίζει τώρα έναν κήπο για να τα ενοποιήσει όλα μεταξύ τους. Τι σχόλια πιο ειρηνικά θα μπορούσαν να υπήρχαν; Έχουμε γίνει διάσημοι, μας λένε. Αλλά οι καιροί μας, που δεν έχουν ακόμα ανακαλύψει όλες τις ικανότητές τους, είναι επίσης πολύ μακριά από το να αναγνωρίσουν όλους τους ανθρώπους μας. Ο Asger Jorn έχει κάνει τόσα πολλά, εδώ κι εκεί, που πολλοί άνθρωποι δεν γνωρίζουν ότι πάνω απ' όλα ήταν ένας Καταστασιακός, ένας διαρκής αιρετικός ενός κινήματος που ανεχόταν οποιαδήποτε ορθοδοξία. Κανείς δεν συνέβαλε τόσο πολύ όσο ο Jorn στις απαρχές αυτής της περιπέτειας: έβρισκε ανθρώπους από όλη την Ευρώπη, του έρχονταν συνεχώς πολλές ιδέες και ακόμα και στην πιο έντονη φτώχεια, έβρισκε συχνά τους τρόπους να ξεπληρώσει τα πιο επείγοντα χρέη μας, που διαρκώς συσσωρεύονταν. Τα δεκαπέντε χρόνια που μεσολάβησαν από το συνέδριο στο Cosio d'Arroscia¹ έχουν πράγματι ξεκινήσει να αλλάζουν τον κόσμο, αλλά όχι και τις προθέσεις μας.

Ο Jorn είναι ένας από αυτούς τους ανθρώπους που δεν αλλάζει από την επιτυχία, αλλά εν αντιθέσει διαρκώς αλλάζει τους πυλώνες της επιτυχίας. Είναι το αντίθετο αυτών που κάποια στιγμή έχτισαν τις καριέρες τους πάνω στην επανάληψη ενός μόνου, φθαρμένου, καλλιτεχνικού αστείου' είναι επίσης το αντίθετο αυτών που, πιο πρόσφατα, ισχυρίζονται ότι εγκαθίδρυσαν την γενικά φανταστική ποιότητά τους πάνω στην επιβεβαίωση μιας επαναστατικής δήλωσης, που είναι τόσο συνολική, όσο και συνολικά ανενεργή. Αντ' αυτού, ο Asger Jorn δε διστάζει να καταπιαστεί ακόμα και με τα πιο μέτρια ζητήματα στα οποία έχει πρόσβαση. Από μια άποψη ήταν ο πρώτος που μπορούσε να ασχοληθεί με μια σύγχρονη κριτική για την πιο πρόσφατη μορφή κατασταλτικής αρχιτεκτονικής, μια μορφή που τη σήμερα ημέρα είναι σαν λεκές πετρελαίου πάνω στα "παγωμένα νερά του επηρμένου υπολογισμού"² και της οποίας οι μισθωτές και οι υποστηρικτές μπορούν να κριθούν οπουδήποτε και για κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Και σε αυτό το ιταλικό συγκρότημα κατοικιών, ο Jorn βάζει για μια ακόμα φορά το χέρι του και απαντά ακόμα και στα ζητήματα σε σχέση με την οικειοποίηση του χώρου, καταδεικνύοντας ότι ο καθένας θα μπορούσε να αναλάβει την

1 Η Καταστασιακή Διεθνής ιδρύθηκε το 1957 στο Cosio d' Arroscia, στη βόρεια Ιταλία.

2 Φράση από το κομμουνιστικό μανιφέστο. Στα αγγλικά "the frozen waters of egotistical calculation"

ανακατασκευή της εγγύς γης του, η οποία το χρειάζεται πολύ έντονα. Τα χρωματισμένα και γλυπτά μέρη, οι ακανόνιστες σκάλες ανάμεσα στα διαφορετικά επίπεδα του εδάφους, τα δέντρα, τα επιπρόσθετα στοιχεία, μια δεξαμενή, αμπέλια, τα πιο διαφορετικά είδη των πάντα ευπρόσδεκτων χαλασμάτων, όλα πεταμένα μαζί σε μια εξαιρετική αταξία, συνθέτουν ένα από τα πιο περίπλοκα και, τελικά, ένα από τα καλύτερα ενοποιημένα τοπία που μπορεί κανείς να περιδιαβεί σε έναν χώρο μικρότερο από ένα εκτάριο. Κάθε τι βρίσκει την θέση του εκεί πέρα χωρίς καμιά δυσκολία. Για καθένα που δεν έχει ξεχάσει τις συγκρουσιακές και παθιασμένες σχέσεις και έχει αναγκαία παραμείνει αρκετά απόμακρος και από τους Καταστασιακούς και από την αρχιτεκτονική, αυτό πρέπει να παρουσιάζεται σαν ένα είδος αντίστροφης Πομπηίας: η ανακούφιση μιας πόλης που δεν έχει χτιστεί. Παρομοίως, η συνεργασία του Umberto Gambetta σε όλες τις πτυχές της δουλειάς εάν δεν δίνει έναν χαρακτήρα συλλογικού παιχνιδιού (του οποίου οι δυνατότητες για την υπερπήδηση του διαχωρισμού ανάμεσα στην κουλτούρα και την καθημερινότητα έχουν αναλυθεί από τον Jorn), τότε δίνει τουλάχιστον μια ελάχιστη γύμνια.

Ο "Facteur Cheval"³, κάτι περισσότερο από ένας καλλιτέχνης, κατασκεύασε από μόνος του μία μνημειακή αρχιτεκτονική' ο βασιλιάς της Βαυαρίας είχε σίγουρα περισσότερα μέσα. Μεταξύ άλλων πραγμάτων, ο Jorn σχεδίασε έναν τύπο χωριού, που αδέξια περιορίστηκε στην επιφάνεια μόνο μιας τόσο μικρής "ιδιωτικής ιδιοκτησίας", ένα κατασκεύασμα που αποδεικνύει ότι κάποιος μπορεί να ξεκινήσει να το κάνει "με λίγο χρόνο, τύχη, υγεία, χρήματα, σκέψη, (και επίσης) καλή διάθεση...", όπως διατυπώνεται από τον Ivan Chitchevlon, άλλος ένας από εκείνους που καθόρισαν τις απαρχές του Καταστασιακού κινήματος.

Η καλή διάθεση, σε κάθε περίπτωση, δεν έλειπε ποτέ από το καταστασιακό σκάνδαλο, ήταν ακόμα και στο επίκεντρο των τόσων πολλών ρήξεων και βίαιων πράξεων, των απίστευτων αξιώσεων και των ατέλειωτων στρατηγικών. Εκείνοι που αγαπούν να συλλογίζονται μάταια πώς θα μπορούσε η ιστορία να είχε εξελιχθεί – σκέψεις τύπου: "Θα ήταν καλύτερο για την ανθρωπότητα εάν αυτοί οι άνθρωποι δεν υπήρχαν ποτέ" - θα προβληματιστούν για αρκετό διάστημα με το ακόλουθο διασκεδαστικό ζήτημα: οι Καταστασιακοί θα μπορούσαν να είχαν κατευνασθεί, γύρω στα 1960, με μερικούς ξεκάθαρους, ευρηματικούς, τονωτικούς μετασχηματισμούς και αυτό θα γινόταν με το να τους δινόταν η δυνατότητα να χτίσουν δυο ή τρεις πόλεις, αντί να ωθούνται στα άκρα και έτσι να εξαπολύεται στον κόσμο μια από τις πιο επικίνδυνες ανατροπές που έχουν συμβεί ποτέ. Αλλά, άλλοι, σίγουρα, θα ανταπαντούσαν ότι οι συνέπειες θα ήταν οι ίδιες και αυτό γιατί δίνοντας λίγα πράγματα στους Καταστασιακούς -που ούτως ή άλλως ποτέ δεν θα ισχυρίζονταν ότι είναι ικανοποιημένοι με τα λίγα- θα αυξάνονταν οι απαιτήσεις τους και τα αιτήματά τους και έτσι θα είχαμε φτάσει πιο γρήγορα στο ίδιο αποτέλεσμα.

Guy Debord, 1972.

---

³ Ο Joseph Ferdinand Cheval, περισσότερο γνωστός με το όνομα Ferdinand Cheval και ακόμα πιο γνωστός με το όνομα facteur Cheval, (19 απριλίου 1836, Charmes-sur-l'Herbasse, Drôme, Γαλλία – 19 Αυγούστου 1924, Hauterives, Drôme) ήταν ένας γάλλος ταχυδρόμος, ο οποίος πέρασε 33 χρόνια της ζωής του στην οικοδόμηση του «Ιδανικού Παλατιού – Palais Ideal» και οκτώ συμπληρωματικά χρόνια στην κατασκευή ενός κατάλληλου τάφου, και τα δυο θεωρούνται αριστουργήματα της ναίφ τέχνης.